

Dosarul nr. 3ra-1074/21
2-20027922-01-3ra-15102021

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (I. Secrieru)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Minciuna, I. Muruianu, E. Palanciuc)

DECIZIE

19 ianuarie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Civil Comercial și de Contencios Administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecători

Ala Cobăneanu
Iurie Bejenaru
Nina Vascan
Aliona Miron
Victor Burduh

examinând recursul depus de Ministerul Culturii al Republicii Moldova,
în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de
Andrei Boganastiuc împotriva Ministerului Culturii al Republicii Moldova, Consiliului
Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerului Culturii al Republicii
Moldova privind anularea actului administrativ individual defavorabil, obligarea
emiterii actului administrativ favorabil,
împotriva deciziei din 26 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 26 februarie 2020, Andrei Boganastiuc, reprezentat de avocatul Inga Comanici, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Educației Culturii și Cercetării, Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației Culturii și Cercetării privind anularea actului administrativ individual defavorabil, obligarea emiterii actului administrativ favorabil, prin care a solicitat anularea răspunsului nr. 05/2-09/436 din 23 ianuarie 2020 și a deciziei nr. 13 din 18 septembrie 2019 a Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației Culturii și Cercetării, obligarea de a aproba și a elibera avizul pozitiv (Fișă de avizare) a schiței de proiect pentru schimbarea destinației din încăperi locative în nelocative, replanificarea încăperilor, ridicarea pe verticală a unei mansarde în limitele apartamentului XX, din str. XXXX, mun. Chișinău, ce aparține cu drept de proprietate lui Andrei Boganastiuc.

În motivarea acțiunii Andrei Boganastiuc a indicat că, apartamentul XX, din str. XXXX, mun. Chișinău se afla într-o stare deplorabilă, respectiv în calitate de

proprietar a decis repararea și restaurarea bunului imobil întru evitarea demolării naturale al acestuia.

Reclamantul susține că s-a adresat Primăriei mun. Chișinău pentru eliberarea certificatului de urbanism și a autorizației de construcție, iar proiectantul SRL „Art-ConsultGrup”, a elaborat schița de proiect întru schimbarea destinației din încăperi locative în nelocative, replanificarea încăperilor, ridicarea pe verticală a unei mansarde în limitele apartamentului XX, din str. XXXX, mun. Chișinău.

Totodată, s-a adresat și Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației Culturii și Cercetării, pentru aprobarea acestei schițe de proiect, prezentând toate actele necesare.

Prin decizia din 18 septembrie 2019 a Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației Culturii și Cercetării, a fost respinsă solicitarea aprobării schiței de proiect, sub pretextul că imobilul este parte componentă al Nucleului Istoric și are statut de monument istoric.

De asemenea, reclamantul s-a adresat Agenției de Inspectare și Restaurare a Monumentelor, întru verificarea faptului dacă apartamentul XX din str. XXXX, mun. Chișinău, are statut de monument istoric, iar prin răspunsul nr. 01-12a/14 din 10 octombrie 2019, s-a confirmat că apartamentul XX din str. XXXX, mun. Chișinău, nu are statut de monument istoric, nu are statut de protecție.

Ulterior, reclamantul s-a adresat repetat Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, anexând răspunsul Agenției de Inspectare și Restaurare a Monumentelor, însă la 27 ianuarie 2020 a primit răspuns negativ.

Reclamantul consideră ilegal extrasul informativ din procesul verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației, Culturii și Cercetării nr. 05/2-09/436 din 23 ianuarie 2020, prin care s-a respins schița de proiect depusă spre reexaminare în baza cererii de contestare din 10 ianuarie 2020 și s-a menținut în vigoare decizia ședinței nr. 13 din 18 septembrie 2019 al Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, deoarece dreptul de proprietate constituie o realitate juridică garantată de art. 46 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 316 alin. (2) din Codul civil, și protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Dreptul de proprietate asupra imobilelor alcătuiește o valoare materială preponderentă în cadrul patrimoniului unei persoane. Iar conform art. 315 alin. (1)-(2) din Codul civil, proprietarul are drept de posesiune, de folosință și de dispoziție asupra bunului. Dreptul de proprietate este perpetuu.

Reclamantul susține că, caracterul perpetuu presupune, în primul rând, că dreptul de proprietate durează atâta timp cât există bunul, iar în al doilea rând, că dreptul de proprietate nu se stinge prin neuz. Conform art. 316 alin. (1) - (2) din Codul civil, proprietatea este în condițiile legii, inviolabilă. Dreptul de proprietate este garantat. Nimeni nu poate fi silit a ceda proprietatea sa, afară numai pentru cauză de utilitate publică pentru o dreaptă și prealabilă despăgubire.

Prin hotărârea din 31 iulie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, a fost admisă acțiunea depusă de Andrei Boganastiuc împotriva Ministerului Educației Culturii și Cercetării, Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă

Ministerul Educației Culturii și Cercetării privind anularea refuzului, obligarea emiterii actului administrativ favorabil.

S-a anulat extrasul informativ nr. 1 din 16 ianuarie 2020 conform scrisorii nr. 05/2-09/436 din 23 ianuarie 2020 în partea ce ține de subiectul nr. 1 referitor la studiul de fundamentare cu schimbare a destinației din încăperi locative în nelocative replanificarea încăperilor, ridicarea pe verticală a unei mansarde în limitele ap. XX din str. XXXX XX, mun. Chișinău.

S-a obligat Consiliul Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației Culturii și Cercetării, să emită act administrativ privind avizarea schiței de proiect privind schimbarea destinației din încăpere locativă în nelocativă, replanificarea încăperilor, ridicarea pe verticală a unei mansarde în limitele ap. XX din str. XXXX XX, mun. Chișinău, pe numele lui Andrei Boganastiuc.

Conform recipisei anexate la materialele cauzei, se constată că Ministerul Educației Culturii și Cercetării al Republicii Moldova la 31 iulie 2020 a recepționat dispozitivul hotărârii (f.d.57), iar la 16 octombrie 2020 a recepționat hotărârea motivată (f.d.78).

La 04 august 2020, prin intermediul poștei electronice, Ministerul Educației Culturii și Cercetării al Republicii Moldova a depus cerere de apel nemotivată (f.d.71-74), iar la 16 noiembrie 2020 a depus motivarea apelului împotriva hotărârii din 31 iulie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, solicitând casarea integrală a hotărârii contestate, emiterea unei decizii de respingere a acțiunii (f.d.83-93).

Prin decizia din 26 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Ministerul Educației Culturii și Cercetării al Republicii Moldova împotriva hotărârii din 31 iulie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani (f.d.108, 109-124).

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că, prima instanță întemeiat a ajuns la concluzia admiterii acțiunii, stabilind cu certitudine că din extrasul informativ din procesul-verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației, Culturii și Cercetării nr. 1 din 16 ianuarie 2020, eliberat la 21 ianuarie 2020 sub nr. 05/02-09/436, nu se atestă care din actele și/sau condițiile stabilite nu este îndeplinită de către Andrei Boganastiuc.

Totodată, conform extrasului informativ din procesul-verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației, Culturii și Cercetării nr. 13 din 18 septembrie 2019, eliberat la 19 septembrie 2019, cu nr. 05/02-09, a fost respinsă schița de proiect. S-a menționat că statutul de monument istoric impune elaborarea schiței de proiect în corespundere cu cerințele privind intervențiile la monumentele istorice, iar documentele de proiect necesită să includă memoriul istoric, releveul detaliilor arhitecturale ale fațadei, studiul arhitectural arheologic (sondaje), propuneri de reconstruire a tâmplăriilor conform modelelor istorice. Totodată, conceptul schiței de proiect trebuie să prevadă intervențiile de restaurare și adaptare a monumentelor istorice la funcțiile noi.

Analizând extrasul dat, instanța de apel la fel, nu a atestat o enumerare a cărorva acte/condiții ce nu au fost întrunite de Andrei Boganastiuc or, la materialele dosarului administrativ se conține schița de proiect cu raportul referitor la soluțiile tehnice în legătură cu reconstrucția casei de locuit prezentate de Andrei Boganastiuc. Astfel, pârâtul, nu a indicat ce anume nu a fost executat de către reclamant, când toate aspectele

indicate în actul nr. 13 din 18 septembrie 2019 se conțin în actele întocmite de Andrei Boganastiu. Or, doar o invocare a noțiunilor termenilor nu poate fi reținută ca refuz întemeiat, pârâtul urmând să motiveze refuzul astfel încât să fie înțeleasă soluția autorității pentru a putea fi remediate lacunele admise. La caz, astfel de soluție din actul analizat nu s-a stabilit.

Instanța de apel a constatat că, pârâtul nu a prezentat prin prisma art. 93 din Codul administrativ, probe din care ar rezulta că schița prezentată de reclamant, care se conține în dosarul administrativ, nu corespunde schiței invocate în actul nr. 13 din 18 septembrie 2019.

La fel, instanța de apel a reținut că, la materialele cauzei se conține raportul de expertiză cu privire la soluțiile tehnice în legătură cu reconstrucția casei de locuit, în care se conțin toate soluțiile tehnologice, iar pârâtul nu a motivat prin ce actele prezentate de Andrei Boganastiu nu corespund celor solicitate de el. Or, în actul nr. 01 din 16 ianuarie 2020 (f.d.10-11), pârâtul se referă în special la faptul că, schimbarea adresei și conferirea unui număr cadastral separat nu exclude calitatea de monument istoric a imobilului deținut de Andrei Boganastiu.

Instanța de apel a constatat că din răspunsul Agenției de Inspectare și Restaurare a Monumentelor rezultă că casa individuală cu suprafața de 202,70 m.p., numărul cadastral XXXX din str. XXXX, XX, nu are statut de protecție (f.d.8).

La 14 și 24 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice (f.d.126, 130), Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova a depus cerere de recurs nemotivată (f.d.127, 128, 131, 132), iar la 23 noiembrie 2021, prin intermediul poștei electronice (f.d.145), a depus motivarea recursului împotriva deciziei din 26 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând înlocuirea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării cu succesorul în drepturi procedurale, Ministerul Culturii al Republicii Moldova, admiterea recursului, casarea deciziei contestate și a hotărârii instanței de fond, cu pronunțarea unei decizii noi de respingere a acțiunii (f.d.146-153).

La 23 noiembrie 2021, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa Ministerului Culturii al Republicii Moldova, notificare cu mențiunea despre necesitatea înlăturării neajunsurilor și anume prezentarea în original a cererii de recurs sau după caz, semnată cu semnătura electronică avansată calificată, acordându-i recurentului termen până la 03 decembrie 2021 (f.d.154).

Prin încheierea din 24 noiembrie 2021 a Curții Supreme de Justiție, s-a admis demersul Ministerului Culturii al Republicii Moldova, privind succesiunea în drepturi.

S-a înlocuit recurentul Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova cu succesorul în drepturi Ministerul Culturii al Republicii Moldova, la examinarea cauzei de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Boganastiu împotriva Ministerului Educației Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației Culturii și Cercetării privind anularea refuzului și obligarea emiterii actului administrativ favorabil (f.d.157-159).

La 30 noiembrie 2021, Ministerul Culturii al Republicii Moldova a prezentat recursul motivat, în original (f.d.165-171).

În motivarea recursului, Ministerul Culturii al Republicii Moldova și-a manifestat dezacordul cu soluția instanței de apel, care a apreciat arbitrar probele anexate la materialele cauzei și a admis încălcări de ordin procedural.

Recurentul a susținut că, actele anexate la schița de proiect de către reclamant nu satisfac cerințele de conținut ale actelor indicate la pct. 23 din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 73 din 31 ianuarie 2014 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice.

Recurentul a indicat că, memoriul istoric (nota istorică) și releveul detaliat al fațadei după cum rezultă și din pct. 23 lit. a) și d) din Regulamentul indicat, sunt acte complet diferite. Aceste acte nu au nici o legătură cu raportul de expertiză cu privire la soluțiile tehnice în legătură cu reconstruirea casei de locuit, care urmau a fi prezentate separat în conformitate cu rigorile arhitecturale.

Raportul de expertiză cu privire la soluțiile tehnice este elaborat de către un expert tehnic, nu de către un arhitect și răspunde la întrebările pe care le cere legea pentru un raport de expertiză și nu pentru un releveu, pe când releveul este elaborat de către un arhitect și conține reprezentarea grafică detaliată la o scară corespunzătoare a elementelor decorative și de tâmplărie interioară și exterioară a elementelor constructive, mobilier fix intern etc.

Recurentul a subliniat că, raportul de expertiză cu privire la soluțiile tehnice în legătură cu reconstruirea casei de locuit, prezentat de către reclamant, nu permitea Consiliului Național al Monumentelor Istorice să examineze detaliile constructive ale imobilului la momentul examinării proiectului de execuție și nici să aprecieze soluțiile arhitecturale prezentate pentru reconstrucția acestui imobil (cu statut de monument protejat). În astfel de circumstanțe, Consiliului Național al Monumentelor Istorice nu avea remedii de a garanta păstrarea aspectului autentic al imobilului dacă permitea efectuarea de reconstrucție a acestuia conform fișei de proiect prezentate de către reclamant.

Recurentul a menționat că, aprecierea greșită a conținutului actelor care au stat la baza emiterii deciziei Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 13 din 18 septembrie 2021 și formularea concluziei precum că aceste acte corespund actelor enumerate la pct. 23 din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 73 din 31 ianuarie 2014, constituie conform art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, temei de casare a hotărârii din 31 iulie 2020 a Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani și a deciziei din 26 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Recurentul a mai invocat că instanța de apel nu a ținut cont de consecutivitatea actelor emise de către Consiliului Național al Monumentelor Istorice care este un aspect important la elucidarea circumstanțelor cauzei în litigiu.

În context, prin decizia Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 13 din 18 septembrie 2019 exhaustiv au fost enumerate actele care urmau a fi prezentate de către intimat în sensul pct. 23 din Regulamentul indicat și care nu au fost prezentate la faza schiței de proiect. Astfel că, din extrasul informativ din procesul-verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 13 din 18 septembrie 2019 rezultă care acte nu au fost executate de către reclamant. Consiliul Național al Monumentelor

Istorice a recomandat includerea în conținutul documentației de proiect a memoriului istoric, releveul detaliilor arhitecturale, ale fațadei, studiul arhitectural-arheologic (sondaje), propuneri de reconstruire a tâmplărilor conform modelelor istorice. La fel, a fost specificat că, conceptul schiței de proiect trebuie să prevadă intervenții de restaurare și adaptare a monumentului istoric la funcțiuni noi.

Ulterior, în extrasul informativ din procesul-verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 1 din 16 ianuarie 2020, eliberat la 21 ianuarie 2020, s-a explicat reclamantului că necesită să elaboreze o altă schiță de proiect în corespundere cu cerințele privind intervențiile la monumentele istorice, despre care s-a reiterat și în extrasul informativ din procesul-verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 13 din 18 septembrie 2019, care urmau a fi respectate de către Andrei Boganastiuc.

Dat fiind faptul că, reclamantul la faza schiței de proiect nu a ținut cont de prevederile pct. 23 din Regulamentul nominalizat și nu a prezentat toată documentația de proiect necesară în vederea intervenției asupra imobilului cu statut de monument istoric sau a prezentat-o greșit, Consiliul Național al Monumentelor Istorice întemeiat a respins schița de proiect SP13/06 din 18.09.2019 depusă spre reexaminare în baza cererii de contestare din 10 ianuarie 2020 și a menținut în vigoare decizia Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 13 din 18 septembrie 2019.

Mai mult, actele indicate în procesul-verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 13 din 18 septembrie 2019 (memoriul istoric, releveul detaliilor arhitecturale, ale fațadei, studiul arhitectural-arheologic (sondaje), propuneri de reconstruire a tâmplărilor conform modelelor istorice) nu au fost prezentate de reclamant la faza schiței de proiect. În acest sens, în urma consultărilor cu specialiștii din cadrul Consiliului Național al Monumentelor Istorice s-a stabilit că schița de proiect de la pagina 19 din dosarul administrativ nu este de fapt un releveu arhitectural după cum afirmă partea reclamantă, dar este un releveu schematic sumar, extras din cadastru.

Recurentul a mai specificat că, în cazul elaborării unei schițe de proiect pentru intervenții la imobilele cu statut de monument istoric se execută un releveu arhitectural, după caz un releveu arhitectural arheologic, în cazul de față fiind de ajuns doar releveul arheologic, după cum este și indicat în procesul-verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 13 din 18 septembrie 2019. Deosebirea între releveul arheologic de cel sumar este scara 1:50 pe care releveul arheologic o are, precum și faptul că este prezentat pe fragmente unde se arată pentru fiecare fațadă în parte detaliile arhitecturale, decorative, atât de interior cât și de exterior cu toate dimensiunile și cotele. La pagina 22 din dosarul administrativ în cadrul schiței de proiect, este arătată doar vederea frontală existentă și cea de reconstruire, dar de asemenea lipsesc detaliile arhitecturale care erau obligatoriu de a fi incluse. Ceea ce Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor a menționat a fi detaliu arhitectural (anexa nr. 6 la cererea de chemare în judecată nr. 5177 din 26 februarie 2020), este doar un extras cu imaginea clădirii din strada XXXX 1(A, B), preluat de pe internet sursa <http://www.monument.sit.md/alexandru-botezatu/1/>.

Recurentul a mai susținut că, memoriul istoric (nota istorică) și releveul detaliat al fațadei după cum rezultă și din pct. 23 lit. a) și d) din Regulamentul enunțat, sunt acte complet diferite. Aceste acte nu au nici o legătură cu raportul de expertiză cu privire la

soluțiile tehnice în legătură cu reconstruirea casei de locuit, ele urmau a fi prezentate separat în conformitate cu rigorile arhitecturale.

De altfel, neajunsurile pe care Consiliul Național al Monumentelor Istorice le-a depistat la prezentarea schiței de proiect de către Andrei Boganastiuc, au constituit opinia majorității specialiștilor în domeniu din cadrul Consiliului Național al Monumentelor Istorice.

Recurentul a menționat că, definirea și explicarea termenilor în cadrul extrasului din procesul - verbal al Consiliului Național al Monumentelor Istorice precum memoriul istoric, releveul detaliilor arhitecturale, ale fațadei, studiul arhitectural-arheologic (sondaje), propuneri de reconstruire a tâmplăriilor conform modelelor istorice, nu era necesară or, reclamantul nu a fost îngrădit în dreptul de a consulta specialiștii în domeniu pentru a completa corect documentația necesară la prezentarea schiței de proiect, în corespundere cu rigorile stabilite de prevederile capitolului V pct. 22 din Regulamentul nominalizat.

Conform art. 244 alin.(1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Instanța de apel transmite neîntârziat Curții Supreme de Justiție recursul împreună cu dosarul judiciar.

Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Decizia instanței de apel a fost pronunțată la 26 mai 2021.

Instanța de recurs constată că potrivit materialelor cauzei se confirmă că la 31 mai 2021, prin intermediul poștei electronice, părților a fost expediat dispozitivul deciziei contestate (f.d.125), iar la 02 august 2021 în adresa participanților la proces a fost expediată decizia motivată (f.d.134).

La 15 noiembrie 2021, Ministerul Culturii al Republicii Moldova, a recepționat decizia motivată (f.d.142).

La 14 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice (f.d.126) Ministerul Culturii al Republicii Moldova a depus recurs nemotivat împotriva deciziei din 26 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău, (f.d.127, 128), iar la 23 noiembrie 2021 a prezentat cererea de recurs motivată (f.d.145, 146-153, 165-171). Astfel, instanța de recurs consideră că recursul a fost depus cu respectarea termenului prevăzut de art. 245 din Codul administrativ.

Prin încheierea din 15 decembrie 2021 a Curții Supreme de Justiție recursul depus de Ministerul Culturii al Republicii Moldova, împotriva deciziei din 26 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost numit pentru examinare în fond, în complet de cinci judecători.

Conform art. 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.

La caz, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții

Supreme de Justiție nu a considerat oportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele recurentului, au fost expuse cu suficientă claritate. Mai mult, nici un participant nu a solicitat audierea publică a cauzei sale (a se vedea, mutatis mutandis, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75, cauza Pönkä vs Estonia, hotărârea din 08 noiembrie 2016, § 33 – 34).

Aici, Colegiul lărgit notează că în scopul asigurării unui proces echitabil în ordine de recurs, într-un termen rezonabil a remis în adresa intimațiilor copia cererii de recurs depusă de Ministerul Culturii al Republicii Moldova, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței. Corespunzător, cererea de recurs a fost expediată și prin intermediul poștei electronice (f.d. 140, 155).

Colegiul lărgit constată că cererea de recurs expediată lui Andrei Boganastiuc și avocatului său Inga Comanici a fost returnată Curții Supreme de Justiție cu mențiunea factorului poștal „nereclamat”.

Ulterior, la 23 noiembrie 2021, avocatului Inga Comanici a fost expediată repetat copia cererii de recurs prin intermediul poștei electronice, fapt confirmat de ultima, însă în pofida acestui aspect nu a prezentat referință instanței de recurs.

Deși, conform avizului de recepție a corespondenței, Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Culturii al Republicii Moldova a recepționat copia cererii de recurs la 29 noiembrie 2021, nu a făcut uz de dreptul său procedural de a depune referință, prin care să-și expună opinia asupra motivelor formulate în cererea de recurs (f.d.173).

Studiind materialele dosarului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul Ministerul Culturii al Republicii Moldova și de a casa integral decizia din 26 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 31 iulie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu emiterea unei decizii noi din următoarele motive.

Conform art. 248 alin. (1) lit. c) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie prin care casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

Totodată, conform art. 22 alin. (1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sînt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

Potrivit art. 194 alin. (2) din Codul administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

În temeiul art. 244 alin. (2) în coroborare cu art. 231 alin. (2) din Codul administrativ, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La rândul său art. 219 alin. (1)-(2) din Codul administrativ, prevede că instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal

admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți. Instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces.

Din materialele dosarului administrativ rezultă că, potrivit Registrului monumentelor de importanță națională și municipală, aprobat prin dispoziția Primăriei municipiului Chișinău nr. 2/6 din 19 ianuarie 1995 „Cu privire la protejarea monumentelor de importanță națională și municipală”, la poziția 938, a fost inclusă drept monument de importanță națională și municipală „Casa individuală, amplasată pe str. XXXX, nr. x (A.B.), ce datează de la sfârșitul secolului al XIX-lea, categoria L” (f.d.7, 8-9).

De asemenea, din Registrul monumentelor istorice de categorie locală din municipiul Chișinău, aprobat prin decizia Consiliului municipal Chișinău nr. 10/9 din 04 decembrie 2014 „Cu privire la aprobarea registrului monumentelor istorice de categorie locală din municipiul Chișinău și reglementărilor privind criteriile de evaluare, utilizare și protejare a patrimoniului cultural construit de categorie locală” la poziția 102, este inclusă „Casa particulară, amplasată pe str. XXXX, x, codul monumentului ChCi 3.3-4.1, datează de la sfârșitul secolului al XIX-lea” (f.d.3-4, 5-6, dosar administrativ).

La 18 septembrie 2019, Andrei Boganastiuc a depus cerere înregistrată cu nr. 10934 prin care a propus studiu de fundamentare cu schimbarea destinației din încăperi locative în nelocative, replanificarea încăperilor, ridicarea verticală a unei mansarde în limitele apartamentului nr.XX din str. XXXX, sect. Rîșcani, mun. Chișinău.

Prin decizia Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 05/2-09/5424 din 02 octombrie 2019, consemnată în extrasul informativ din procesul verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației, Culturii și Cercetării nr. 13 din 18 septembrie 2019, a fost respinsă schița de proiect a beneficiarului Andrei Boganastiuc. Respectiv, ținându-se cont de statutul de monument istoric, s-a recomandat elaborarea unei alte schițe de proiect în corespundere cu cerințele privind intervențiile la monumentele istorice. Fiind prescris că documentația de proiect necesită să includă memoriu istoric, releveul detaliilor arhitecturale ale fațadei, studiul arhitectural-arheologic (sondaje), propuneri de reconstruire a tâmplăriilor conform modelelor istorice. Conceptul schiței va prevedea intervenții de restaurare și adaptare a monumentului istoric la funcțiuni noi (f.d.13, dosar administrativ).

La 10 ianuarie 2020, proiectantul Carolina Ciubotaru a depus la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova cerere de contestare pentru examinarea schiței de proiect, înregistrată sub nr. 238, prin care a solicitat reexaminarea schiței de proiect nr. 13/2019 privind „Studiul de fundamentare cu schimbarea destinației din încăperi locative în nelocative, replanificarea încăperilor, ridicarea pe verticală a unei mansarde în limitele apartamentului XX din str. XXXX, XX, sect.

Rîșcani, mun. Chișinău”, așa cum potrivit notei informative prezentată de Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor cu nr. 10.102019/01-12a/14 și a Raportului de expertiză, se confirmă că imobilul amplasat pe adresa str. XXXX XX, mun. Chișinău, nu are statut de protecție și poate fi supus reconstrucției (f.d.12, dosar administrativ).

Prin decizia Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 05/2-09/436 din 23 ianuarie 2020, consemnată în extrasul informativ din procesul verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației, Culturii și Cercetării nr. 1 din 16 ianuarie 2020, a fost respinsă schița de proiect depusă spre reexaminare în baza cererii de contestare din 10 ianuarie 2020 și a fost menținută decizia ședinței nr. 13 din 18 septembrie 2019 a Consiliului Național al Monumentelor Istorice.

Tot în aceeași decizie s-a menționat că ținându-se cont de statutul de monument istoric al imobilului examinat, înscris cu nr. 102 în Registrul monumentelor istorice de categorie locală din mun. Chișinău, aprobat prin decizia Consiliului municipal Chișinău nr. 10/9 din 04 decembrie 2014, necesită să fie elaborată o altă schiță de proiect în corespundere cu cerințele privind intervențiile la monumente istorice.

Consiliului Național al Monumentelor Istorice în motivarea deciziei de respingere a schiței de proiect, a indicat că bunul imobil, construcția cu nr. cadastral XXXX din str. XXXX, X conform datelor din Registrul bunurilor imobile deține statut de monument istoric, fiind înscris cu nr. 102 în Registrul monumentelor istorice de categorie locală în mun. Chișinău, aprobat prin decizia Consiliului mun. Chișinău nr. 10/9 din 04 decembrie 2014. Anterior, imobilele din adresa respectivă, str. XXXX X (lit. A, B) erau înscrise în Registrul monumentelor de importanță națională și locală aprobat prin decizia Primăriei mun. Chișinău nr. 2/6 din 19 ianuarie 1995. Actualmente sunt două terenuri cadastrale diferite: XXXX din str. XXXX nr. X și terenul cu nr. cadastral XXXX cu adresa str. XXXX nr. XX.

Prin certificatul privind conferirea adresei bunului imobil (anexat la cererea de contestare) se confirmă că la data de 23 iulie 2019 intrării principale (2/7 cotă parte) în clădirea cu nr. cadastral XXXX s-a conferit adresa XXXX, XX.

A fost adus la cunoștința petiționarului că, delimitarea terenului istoric cu atribuirea altor numere cadastrale sau conferirea altei adrese, altui liter etc. unei construcții, nu exclude în mod automat valoarea de monument istoric a acestuia. Mai mult, proprietarul urma să aducă la cunoștința administrației publice locale informația despre modificările efectuate pentru a fi operate modificări și în Registrul monumentelor.

Totodată, faptul că construcția din str. XXXX X și XX constituie un tot întreg este confirmat prin raportul de expertiză tehnică în care se menționează că casa de locuit cu adresa XXXX X este comună cu casa de locuit cu adresa XXXX” (capitolul III), fiind construită în anii 70 ai secolului XX și prezintă o construcție cu nivel (parter) de forma unui unghi în plan capitolul IV. Astfel, se confirmă că, din punct de vedere al structurii portante construcția istorică, care din 23.07.2019 are adrese diferite, reprezenta un singur monument – clădirea cu nr. cadastral XXXX, lit. X.

Referitor la anexa lit. A1-01 și lit. a01 (încăperile 13, 14, 15) urmează a fi efectuate investigații suplimentare istorice și arhitectural-ingenerești pentru determinarea valorii istorico-arhitecturale ale acestora.

Nefiind de acord cu decizia Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 05/2-09/436 din 23 ianuarie 2020, consemnată în extrasul informativ din procesul verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației, Culturii și Cercetării nr. 1 din 16 ianuarie 2020 și decizia Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 05/2-09/5424 din 02 octombrie 2019, consemnată în extrasul informativ din procesul verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației, Culturii și Cercetării nr. 13 din 18 septembrie 2019, Andrei Boganastiuc a înaintat prezenta acțiune împotriva Ministerului Culturii al Republicii Moldova și Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Culturii al Republicii Moldova, solicitând anularea deciziilor respective și obligarea Ministerului Culturii al Republicii Moldova de a aproba și a elibera avizul pozitiv (Fișă de avizare) a schiței de proiect pentru schimbarea destinației din încăperi locative în ne locative, replanificarea încăperilor, ridicarea pe verticală a unei mansarde în limitele ap. XX, din str. XXXX, mun. Chișinău, ce aparține cu drept de proprietate lui Andrei Boganastiuc.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani prin hotărârea din 31 iulie 2020 a conchis în privința temeiniciei acțiunii.

Judecând apelul declarat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, instanța de apel a considerat întemeiată hotărârea primei instanțe, ca fiind emisă în rezultatul aplicării și interpretării corecte a normelor de drept material, cu aprecierea justă a circumstanțelor cauzei, fapt care a determinat respingerea apelului declarat și menținerea hotărârii din 31 iulie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

Efectuând controlul judiciar al deciziei din 26 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău și al hotărârii din 31 iulie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, consideră că soluția dată de către instanțele ierarhic inferioare este greșită, rezultă din aprecierea incorectă a materialului probator și interpretarea eronată a normelor de drept material și procedural.

Potrivit art. 1 alin. (1) și (2) din Legea privind ocrotirea monumentelor nr. 1530-XII din 22 iunie 1993, monumente sînt obiecte ori ansambluri de obiecte cu valoare istorică, artistică sau științifică, care reprezintă mărturii ale evoluției civilizațiilor de pe teritoriul republicii, precum și ale dezvoltării spirituale, politice, economice și sociale și care sînt înscrise în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat (denumit în cele ce urmează Registrul monumentelor).

Toate monumentele, situate pe teritoriul Republicii Moldova, fac parte din patrimoniul ei cultural și natural și se află sub protecția statului.

Conform art. 2 alin. (1) - (3) din aceeași Lege, monumentele reprezintă bunuri imobile și mobile. Monumente sub formă de bunuri imobile pot fi obiecte aparte ori ansambluri de obiecte.

Monumente aparte sub formă de bunuri imobile se consideră: obiectele naturale cu valoare geologică, biologică, zoologică, antropologică, arheologică, etnografică,

istorică, clădiri, construcții, monumente în cimitire, opere de artă monumentală și de arhitectură, tumuli, stele de piatră, morminte antice izolate, fortificații, drumuri antice, poduri străvechi și apeducte medievale.

Ansamluri de monumente sub formă de bunuri imobile se consideră: teritorii și landsafturi naturale, ansamluri și situri arheologice care cuprind cetățui de pământ, așezări nefortificate (grădiști, așezări antice, stațiuni ale omului primitiv, grote, peșteri, grupuri tumulare, necropole, straturi cu valoare arheologică), ansamluri de monumente cu valoare istorică, arheologică sau memorială (memorialuri, cimitire) care cuprind obiecte antropologice, valuri de pământ, stele de piatră, morminte antice izolate, șanțuri antice de apărare, obiecte etnografice, ansamluri și rezervații de arhitectură urbană și rurală (orașe, centre orășenești, cartiere, piețe, străzi, cetăți, ansamluri monastice, curți boierești, parcuri, landsafturi naturale cu obiecte de arhitectură).

Art. 11 alin. (3) din Legea privind ocrotirea monumentelor nr. 1530-XII din 22 iunie 1993, prevede că de competența consiliilor raionale, municipale, orășenești și comunale țin întocmirea Registrului monumentelor de importanță locală, întocmirea programelor privind ocrotirea, conservarea și restaurarea monumentelor de importanță locală, finanțarea acestor programe și acordarea de subvenții nerambursabile de la bugetele locale.

Art. 6 din aceeași Lege statuează că, hotărârile organelor de stat pentru ocrotirea monumentelor privind evidența, studierea, punerea în valoare, protejarea, conservarea și restaurarea monumentelor sînt obligatorii pentru toate persoanele fizice și juridice.

Din ansamblul probelor prezentate, Colegiul lărgit constată indubitabil faptul că, casa particulară, amplasată pe str. XXXX, X, mun. Chișinău ce datează de la sfârșitul secolului al XIX-lea” este monument de arhitectură de valoare locală or, potrivit deciziei Consiliului municipal Chișinău nr. 10/9 din 04 decembrie 2014, acest monument este indicat sub nr. 102 în Registrul monumentelor istorice de categorie locală din municipiul Chișinău, fiindu-i atribuit monumentului codul ChCi 3.3-4.1, fapt constatat inclusiv de instanțele ierarhic inferioare.

Consiliul Național al Monumentelor Istorice, potrivit pct. 1 din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 73 din 31 ianuarie 2014 (în redacția în vigoare la data apariției litigiului), este un organism de specialitate, care reprezintă autoritatea științifico-metodică în domeniul protejării de stat a monumentelor istorice și funcționează pe lângă Ministerul Culturii.

Conform pct. 16 și 17 din Regulament (în redacția în vigoare la data apariției litigiului), Consiliul își desfășoară activitatea în plen pe baza unei ordini de zi aduse la cunoștința membrilor acestuia de către secretarul Consiliului cu cel puțin o zi înainte de desfășurarea ședinței de lucru.

Consiliul este convocat, de regulă, cel mult o dată în două săptămîni, în caz de depunere pentru avizare a cel puțin un set de documentație.

În cazul nerealizării cvorumului de lucru, ședințele se pot reprograma pentru săptămîna în curs sau pentru săptămîna imediat următoare.

Ședințele sînt regulamentare, dacă se întrunește un cvorum de lucru de jumătate plus unu din numărul total al membrilor Consiliului.

Dezbaterile din cadrul ședințelor Consiliului, potrivit pct. 19 același Regulament, se consemnează într-un proces-verbal semnat pe fiecare filă de secretar și de președintele de ședință, care se aprobă prin semnătura viceministrului culturii responsabil de domeniul patrimoniului cultural, și se ștampilează, în original, pe fiecare filă, de către subdiviziunea de specialitate a Ministerului Culturii. Procesul-verbal poate fi pus numai la dispoziția membrilor Consiliului, conducerii Ministerului Culturii și funcționarilor subdiviziunii de specialitate a acestuia, precum și a organelor și instituțiilor abilitate prin lege.

Avizul Consiliului, asumat prin decizie luată prin vot, se consemnează, pentru fiecare subiect în parte, în procesul-verbal al ședinței și în fișa de avizare. Fișa de avizare este semnată de către secretar și de președintele de ședință.

În caz de aviz negativ, el trebuie să facă referire la deficiențele soluțiilor propuse și, după caz, să propună condițiile și/sau, respectiv, recomandările ce se impun.

Conform pct. 20, 21 din Regulament enunțat supra, avizul se adoptă de către Consiliu, iar Ministerul Culturii îl aprobă și îl eliberează solicitantului.

În cazul contestării avizului de către petent, secretarul poate propune luarea în discuție a contestației de către Consiliu sau, în cazul în care constată netemeinicia acesteia, poate recomanda Consiliului emiterea avizului în forma propusă inițial.

Potentul poate contesta avizul o singură dată. După formularea repetată a avizului de către Consiliu, Ministerul Culturii emite avizul definitiv.

Solicitările de aviz, precum și contestațiile se depun la Ministerul Culturii.

Avizele adoptate, care conțin recomandări ce nu sînt aplicabile decît prin modificări/completări aduse documentației supuse avizării, se comunică de către subdiviziunea de specialitate din cadrul Ministerului Culturii beneficiarului, pentru ca acesta să introducă elementele solicitate. Ministerul Culturii poate elibera avizul doar după constatarea documentară a operării tuturor modificărilor/completărilor solicitate.

Conform pct. 12 lit. i) din Regulament (în redacția în vigoare la data apariției litigiului), Consiliul avizează documentațiile cu propuneri de construcții noi în limitele zonelor construite cu statut de monument protejat de categorie națională sau în zonele lor de protecție.

Consiliul potrivit pct. 13 din Regulament (în redacția în vigoare la data apariției litigiului), examinează și avizează documentele și documentațiile prevăzute la lit. c)-i) din punctul 12, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare în domeniul protejării patrimoniului cultural și prevederile documentelor din domeniul respectiv ale Consiliului European și UNESCO/ICOMOS, urmărind păstrarea și/sau fortificarea autenticității și integrității bunurilor/zonelor construite cu statut de monument protejat.

Conform pct. 22, capitolul V din Regulament, documentația de proiect se examinează și se avizează de către Consiliu în două faze:

- a) faza 1 – schiță de proiect (anterior obținerii Certificatului de Urbanism);
- b) faza 2 – proiect tehnic/de execuție (anterior obținerii Autorizației de Construire și inițierii procedurii de verificare a corespunderii proiectului cu normativele în construcții).

Iar conform pct. 23 din același Regulament, în faza schiță de proiect se va prezenta spre examinare Consiliului: a) nota istorică asupra obiectului, după caz; b) planul de încadrare în teritoriu a obiectului; c) planul general al obiectului (cu indicarea

construcțiilor adiacente); d) releveul imobilului/imobilelor cu statut de monument (inclusiv al elementelor decorative și de tâmplărie exterioară și interioară, al elementelor constructive, de mobilier fix intern etc.); e) documentarea fotografică completă a imobilului/imobilelor existente la care se intervine (inclusiv detaliile arhitecturale, tehnice și de decor interior etc.), a sondajelor arhitecturale efectuate; f) schița de proiect de conservare/restaurare, reabilitare/adaptare, consolidare sau de construcție nouă, după caz, elaborată de arhitecți cu experiență practică în proiectarea intervențiilor de conservare/restaurare la monumente, autorizați/atestați în domeniul patrimoniului cultural arhitectural istoric; g) soluția cromatică a fațadelor; h) desfășurată pe stradă, în curte etc., după caz.

La acest capitol, prin prisma normelor enunțate, Colegiul lărgit apreciază critic constatările instanței de fond reținute de instanța de apel, care greșit au stabilit că în actul emis de Consiliul Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației, Culturii și Cercetării nu se atestă o enumerare a cărorva acte/condiții ce nu au fost întrunite de către Andrei Boganastiuc.

Așadar, urmează de menționat că respingând schița de proiect a beneficiarului Andrei Boganastiuc, Consiliul Național al Monumentelor Istorice prin decizia nr. 13 emisă la 18 septembrie 2019, a enumerat exhaustiv actele care urmau a fi prezentate de beneficiar potrivit pct. 23 din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 73 din 31 ianuarie 2014 (în redacția în vigoare la data apariției litigiului).

În acest sens, Consiliul Național al Monumentelor Istorice a recomandat elaborarea unei alte schițe de proiect în corespundere cu cerințele privind intervențiile la monumentele istorice, indicând că documentația de proiect va include memoriu istoric, releveul detaliilor arhitecturale ale fațadei, studiul arhitectural-arheologic (sondaje), propuneri de reconstruire a tâmplăriilor conform modelelor istorice, iar conceptul schiței va prevedea intervenții de restaurare și adaptare a monumentului istoric la funcțiuni noi.

În pofida prevederilor enunțate supra și a recomandărilor Consiliului Național al Monumentelor Istorice, Andrei Boganastiuc nu s-a conformat, ignorându-le, iar la 10 ianuarie 2020 s-a adresat repetat solicitând reexaminarea schiței de proiect nr. 13/2019, invocând că potrivit notei informative prezentată de Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor cu nr. 10.102019/01-12a/14 și a raportului de expertiză, se confirmă că imobilul amplasat pe adresa str. XXXX XX, mun. Chișinău, nu are statut de protecție și poate fi supus reconstrucției.

În context, ținând cont de natura litigiului, Colegiul lărgit apreciază ca fiind întemeiat argumentul recurentului precum că actele anexate la schița de proiect de către Andrei Boganastiuc nu satisfac cerințele de conținut ale actelor indicate la pct. 23 din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice

Urmează de reținut că memoriul istoric (nota istorică asupra obiectului) și releveul imobilului cu statut de monument (inclusiv al elementelor decorative și de tâmplărie exterioară și interioară, al elementelor constructive, de mobilier fix intern etc.) după cum rezultă din pct. 23 lit. a) și d) din Regulamentul nominalizat, sunt acte complet diferite care nu au nici o tangență cu raportul de expertiză cu privire la soluțiile tehnice

în legătură cu reconstruirea casei de locuit, întrucât actele respective urmau a fi prezentate separat în conformitate cu rigorile arhitecturale.

Este de menționat că, potrivit recurentului în urma consultărilor cu specialiștii din cadrul Consiliului Național al Monumentelor Istorice, componența căruia este reflectată în pct. 4 din Regulamentul și care urmăresc păstrarea și/sau fortificarea autenticității și integrității bunurilor cu statut de monument protejat, s-a stabilit că schița de proiect nu este de fapt un relevu arhitectural după cum afirma reprezentanta reclamantului, ci un relevu schematic sumar, extras din cadastru.

La acest capitol, este oportun de a menționa că în cazul elaborării unei schițe de proiect pentru intervenții la imobilele cu statut de monument istoric se execută un relevu arhitectural, după caz un relevu arhitectural arheologic, reieșind din conținutul procesului-verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice nr. 13 din 18 septembrie 2019.

Colegiul lărgit apreciază ca fiind întemeiat argumentul recurentului privind necesitatea distingerii noțiunilor relevu arheologic și relevu sumar.

Relevul sumar se limitează la cote generale ale exteriorului și interiorului unui edificiu, pe când relevul arhitectural arheologic cuprinde toate deformațiile monumentului.

Colegiul lărgit reține ca fiind pertinentă observația recurentului precum că în schița de proiect anexată la materialele cauzei de Andrei Boganastiuc, este arătată doar vederea frontal existentă și cea de reconstruire a bunului imobil, lipsind detaliile arhitecturale ale monumentului istoric care de altfel era obligatoriu de a fi incluse.

În acest mod, Andrei Boganastiuc nu a informat Consiliul Național al Monumentelor Istorice referitor la păstrarea structurilor originale ale monumentului vizat fără a știrbi valoarea lui istorică, mai mult chiar, reclamantul pretinde să obțină avizare la efectuarea unor intervenții majore de reconstrucție în totalitate a imobilului amplasat pe adresa str. XXXX XX, mun. Chișinău, cu statut de monument istoric, inclusiv ridicarea pe verticală a unei mansarde și modificarea statutului acestuia din locativ în nelocativ.

În asemenea circumstanțe, instanța de recurs consideră întemeiate argumentele autorității recurente precum că Andrei Boganastiuc nu a ținut cont de cadrul normativ aplicabil raporturilor specifice de ocrotire a monumentelor istorice, de recomandările prescrise în decizia nr. 13 emisă la 18 septembrie 2019, ceea ce a îndreptățit Consiliul Național al Monumentelor Istorice la 16 ianuarie 2020 de a reitera condițiile care urmau a fi respectate și realizate de către Andrei Boganastiuc.

În aceeași ordine de idei, nu poate fi reținută nici afirmația instanței de fond, menținută de instanța de apel, precum că nu constituie refuz întemeiat invocarea doar a noțiunilor/termenilor de către Consiliu, fără o motivare corespunzătoare, astfel încât persoanei să-i fie înțeleasă soluția autorității și să poată remedia lacunele admise.

La acest capitol, Colegiul lărgit menționează că lui Andrei Boganastiuc îi revenea obligația pozitivă de a se conforma rigorilor stipulate în Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 73 din 31 ianuarie 2014 (în redacția în vigoare la data apariției litigiului), în condițiile în care intenționa să obțină un aviz pozitiv din partea Consiliului în privința monumentului istoric din prezentul caz și să se conformeze acestor reguli.

Mai mult, Colegiul lărgit apreciază critic soluția instanțelor ierarhic inferioare privind temeinicia revendicărilor din acțiune ale lui Andrei Boganastiuc, fundamentată pe Raportul de expertiză din 12.09.2019 întocmit de expertul tehnic Pavel Corcevschii și inginerul Ion Gîrbu cu privire la soluțiile tehnice în legătură cu reconstrucția casei de locuit, deoarece raportul de expertiză a fost întocmit de un expert tehnic și un inginer, nu de către arhitecți cu experiență practică în proiectarea intervențiilor de conservare/restaurare la monumente, autorizați/atestați în domeniul patrimoniului cultural arhitectural istoric, așa cum este prevăzut în Regulament (pct.23).

Totodată, după cum s-a mai menționat mai sus, este relevant a specifica că Consiliul Național al Monumentelor Istorice a ținut cont de faptul că, din schița de proiect nr. 13/2019 prezentată, rezultă că Andrei Boganastiuc intenționează să obțină un aviz pozitiv în vederea schimbării destinației din încăperi locative în nelocative, replanificarea încăperilor, ridicarea pe verticală a unei mansarde în limitele apartamentului XX, din str. XXXX, mun. Chișinău.

Condiția exercitării dreptului de proprietate asupra monumentelor, inclusiv restricțiile, stabilite prin prezenta lege, potrivit art. 7 din Legea privind ocrotirea monumentelor nr. 1530-XII din 22 iunie 1993, sînt obligatorii și se extind asupra tuturor subiectelor dreptului de proprietate, indiferent de tipul de proprietate și de titlul juridic al deținătorului.

Art. 13 din Legea privind ocrotirea monumentelor nr. 1530-XII din 22 iunie 1993, statuează că în vederea menținerii integrității monumentelor, deținătorii lor cu orice titlu juridic sînt obligați: să ia măsuri ce asigură protecția și paza monumentelor prin punere în adăpost și supraveghere a lor, să respecte contractele de folosință și Regulamentul privind intervenția în zonele de protecție ale monumentelor și folosința lor. Răspunderea pentru protecția monumentelor care n-au fost transmise în posesiune, folosință ori pentru păstrare instituțiilor specializate revine pe seama organelor de autoadministrare locală.

Se reiterează că, în corespundere cu art. 14 din aceeași Lege, deținătorii cu orice titlu juridic ce posedă, folosesc sau păstrează monumente cu valoare istorică, artistică sau științifică luate la evidență sau înscrise în Registrul monumentelor sînt obligați să respecte prevederile prezentei legi, condiție ce se include în actele de proprietate, de cumpărare-vînzare sau de închiriere.

În acest sens, Colegiul lărgit consideră incorectă motivarea instanțelor de judecată care au ignorat cadrul legal pertinent la judecarea litigiului în cauză.

În continuare, după cum a fost stabilit, conform datelor din Registrul bunurilor imobile, bunul imobil, construcția cu nr. cadastral XXXX din str. XXXX, X, deține statut de monument istoric, fiind înscris cu nr. 102 în Registrul monumentelor istorice de categorie locală din mun. Chișinău, aprobat prin decizia Consiliului municipiului Chișinău nr. 10/9 din 04 decembrie 2014.

Anterior, imobilele din adresa respectivă, str. XXXX, 1 (lit. A, B), erau înscrise în Registrul monumentelor de importanță națională și locală, aprobat prin decizia Primăriei municipiului Chișinău nr. 2/6 din 19 ianuarie 1995.

În prezent, sunt formate două terenuri cadastrale diferite nr. XXXX din str. XXXX, 1, și terenul cu nr. cadastral XXXX cu adresa str. XXXX, X.

Tot din actele cauzei rezultă că, prin certificatul privind conferirea adresei bunului imobil (f.d.11, dosar administrativ) se confirmă că intrării principale (2/7 cota parte) în clădirea cu nr. cadastral XXXX s-a atribuit adresa XXXX XX, mun. Chișinău la data de 23 iulie 2019.

În situația creată, Consiliul Național al Monumentelor Istorice prin decizia consemnată în extrasul informativ din procesul verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Educației, Culturii și Cercetării nr. 1 din 16 ianuarie 2020, a adus la cunoștința petiționarului că delimitarea terenului istoric cu atribuirea altor numere cadastrale sau conferirea altei adrese, altui liter etc. unei construcții nu exclude în mod automat valoarea de monument istoric a acesteia.

Mai mult, proprietarul urma să aducă la cunoștința administrație publice locale care deține atribuții de ocrotire a monumentelor, informația despre modificările efectuate pentru ca acestea să fie operate și în Registrul monumentelor, condiție neglijată de Andrei Boganastiuc.

Așadar, în contextul argumentelor expuse mai sus, Colegiul lărgit apreciază ca neîntemeiată și lipsită de suport juridic concluzia instanțelor de judecată referitor la nemotivarea de către Consiliul Național al Monumentelor Istorice a refuzului emiterii actului administrativ favorabil lui Andrei Boganastiuc.

La fel, incertă este și abordarea instanței de apel, care constată că construcția cu nr. cadastral XXXX din str. XXXX, 1, deține statut de monument istoric, totodată statuează că din răspunsul Agenției de Inspectare și Restaurare a Monumentelor rezultă că, casa individuală cu suprafața de 202,70 m.p. cu numărul cadastral XXXX cu adresa str. XXXX, XX, nu are statut de protecție.

Suplimentar, cu referire la înscrisurile din dosar, Colegiul lărgit taxează abordarea instanțelor de judecată care deși apreciază ca fiind probă pertinentă și concludentă raportul de expertiză tehnică, totuși nu au ținut cont de faptul că construcția din str. XXXX și X este una integră (cel puțin în plan), concluzie ce se regăsește și în Raportul de expertiză tehnică din 12.09.2019 în care se menționează că casa de locuit cu adresa XXXX, nr.X, este comună cu casa de locuit cu adresa XXXX, nr. X (capitol III).

Relevante prezentul caz sunt prevederile art. 23 din Legea privind ocrotirea monumentelor nr. 1530-XII din 22 iunie 1993, care reglementează că conservarea și restaurarea monumentelor, se întemeiază pe principii și norme științifice universal acceptate. Conservarea monumentelor este prioritară lucrărilor de restaurare sau construcție. Restaurarea prin reparații și lucrări adecvate de conservare prevede mai întâi măsurile ce ar stăvili avarierea și ruina, păstrarea structurilor originale ale monumentelor fără a știrbi valoarea lor istorică, artistică sau științifică.

În coerența celor expuse, instanța de recurs constată că argumentele expuse de Andrei Boganastiuc în acțiune poartă un caracter neîntemeiat și declarativ, respectiv nu combat și nu afectează legalitatea deciziilor adoptate de Consiliul Național al Monumentelor Istorice la 23 ianuarie 2020 și 18 septembrie 2019.

Așadar, circumstanțele descrise permit instanței de recurs să conchidă că atât prima instanță, cât și instanța de apel au aplicat eronat prevederile legii, nu au cercetat sub toate aspectele probele anexate la materialele cauzei și nu au dat apreciere tuturor argumentelor invocate de către participanții la proces, motiv din care actele

judecătorești de dispoziție emise de acestea nu pot fi menținute, iar cererea de chemare în judecată depusă de către Andrei Boganastiuc urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.

Din considerentele menționate supra, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Ministerul Culturii al Republicii Moldova, și de a casa integral decizia din 26 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 31 iulie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu pronunțarea unei decizii noi prin care să fie respinsă integral acțiunea depusă de Andrei Boganastiuc.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. c), art. 224 alin. (1) lit. f) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul depus de Ministerul Culturii al Republicii Moldova.

Se casează integral decizia din 26 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 31 iulie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani și se emite o decizie nouă, prin care:

Se respinge cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Boganastiuc împotriva Ministerului Culturii al Republicii Moldova, Consiliului Național al Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Culturii al Republicii Moldova privind anularea refuzului, obligarea emiterii actului administrativ favorabil, ca fiind neîntemeiată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Ala Cobăneanu

judecători

Iurie Bejenaru

Nina Vascan

Aliona Miron

Victor Burduh